

26 Μαρτίου 2016

Η θεολογική αλήθεια και η αλήθεια για το Θεό (Μαρ 2:1-12) (Μιλτιάδης Κωνσταντίνου, Καθηγητής Παλαιάς Διαθήκης, Κοσμήτορας Θεολογικής Σχολής Α.Π.Θ.)

[/ Πεμπτούσια](#)

Β΄ Κυριακή των Νηστειών / Αγίου Γρηγορίου του Παλαμά

Θεολογική αλήθεια και αλήθεια για τον Θεό (Μαρ 2:1-12)

Αντιμέτωπο με ένα πανίσχυρο κατεστημένο εμφανίζει τον Ιησού η περικοπή Μαρ 2:1-12, που, σύμφωνα με το λειτουργικό τυπικό της Ανατολικής Εκκλησίας, αποτελεί το ευαγγελικό ανάγνωσμα της δεύτερης Κυριακής της Μεγάλης Τεσσαρακοστής. Πρόκειται για το κατεστημένο εκείνο που διαμορφώνουν άνθρωποι, οι οποίοι παρουσιάζονται ως ειδικοί πάνω σε ένα θέμα και υπεραμύνονται με τέτοιο φανατισμό της αλήθειας που νομίζουν ότι κατέχουν, ώστε τους είναι αδύνατο να πιστέψουν ακόμη και την πραγματικότητα που βλέπουν με τα ίδια τους τα μάτια.

Σύμφωνα με την περικοπή, ο Ιησούς κήρυττε σε κάποιο σπίτι της Καπερναούμ και είχε μαζευτεί τόσος κόσμος, ώστε κανείς δεν μπορούσε πια να τον πλησιάσει. Κάποιοι άνθρωποι που μετέφεραν έναν παράλυτο, όταν διαπίστωσαν ότι ήταν αδύνατο να προσεγγίσουν με άλλον τρόπο τον Ιησού, δεν δίστασαν να ανοίξουν μια τρύπα στην οροφή του σπιτιού -η κατασκευή των σπιτιών της εποχής στην Παλαιστήνη επέτρεπε τέτοιου είδους ενέργειες- και να κατεβάσουν με σχοιινιά τον παράλυτο μπροστά του για να τον θεραπεύσει. Ο Ιησούς, βλέποντας τη μεγάλη πίστη των ανθρώπων αυτών, απευθύνεται στον παράλυτο λέγοντας: « *Οι αμαρτίες σου συγχωρούνται*». Αυτή ακριβώς η φράση όμως είναι που πυροδοτεί την αντίδραση των ανθρώπων για τους οποίους έγινε λόγος παραπάνω.

Πρόκειται στη συγκεκριμένη περίπτωση για τους “γραμματείς”, τους μορφωμένους, δηλαδή, ανθρώπους της εποχής, οι οποίοι είχαν ως κύριο έργο τους τη μελέτη, ανάλυση και ερμηνεία της Αγίας Γραφής· κάτι σαν τους σημερινούς θεολόγους. Πρόκειται για ανθρώπους που άσπρισαν τα μαλλιά τους στη μελέτη των ιερών κειμένων και πίστευαν ότι γνώριζαν πια τα πάντα για το Θεό. Είχαν αναπτύξει μια από κάθε άποψη ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη διδασκαλία για τον Θεό που δεν φαινόταν να χάνει από πουθενά, δεν μπορούσε να κλονιστεί με τίποτε. Είχαν μια απάντηση για κάθε ερώτημα, μπορούσαν να βρουν λύση σε κάθε πρόβλημα που τους έθεταν· κάτι σαν ορισμένους σημερινούς δήθεν γεροντάδες. Και τώρα, όλο αυτό το οικοδόμημα, που τόσα χρόνια με τόσο κόπο έστηναν, έρχεται να τους το γκρεμίσει ένας νεαρός ραββίνος με τη φράση «*Οι αμαρτίες σου συγχωρούνται*». Το γεγονός ότι ένας άνθρωπος, χρόνια παράλυτος, μπορεί και περπατάει το αφήνουν εντελώς ασχολίαστο. Αυτό που τους απασχολεί είναι το

θεωρητικό θεολογικό ερώτημα αν ο Ιησούς έχει το δικαίωμα να συγχωρεί αμαρτίες ή όχι. Αφού η πραγματικότητα είναι διαφορετική από αυτό που πιστεύουν, λάθος είναι η πραγματικότητα και όχι η θεωρία τους.

Το κεντρικό, λοιπόν, θέμα της περικοπής είναι η σχέση θεωρίας και αλήθειας. Σε μια ανάλογη κατάσταση με αυτήν που αντιμετώπισε ο Ιησούς βρέθηκε αρκετούς αιώνες αργότερα και ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, στη μνήμη του οποίου είναι αφιερωμένη η δεύτερη Κυριακή της Σαρακοστής. Στις αρχές του ιδ΄ αιώνα κάποιοι μοναχοί στο Άγιο Όρος εφάρμοζαν μια ορισμένη τεχνική άσκησης και προσευχής με πλήρη απομόνωση από εξωτερικά ερεθίσματα, ώστε να αξιωθούν μιας έντονης εμπειρίας του θείου φωτός. «Αδύνατον», υποστήριζαν οι μορφωμένοι θεολόγοι της εποχής, «εφόσον ο Θεός είναι ακατάληπτος». Και πάλι η θεωρία ερχόταν να αμφισβητήσει αυτό που κάποιοι άνθρωποι βίωναν ως πραγματική εμπειρία.

Την υπεράσπιση των μοναχών ανέλαβε ο Γρηγόριος. Συμφωνεί, βεβαίως, ότι ο Θεός είναι ακατάληπτος, επιμένει όμως ότι ο άνθρωπος μπορεί να τον γνωρίσει, όταν ο ίδιος ο Θεός το επιτρέπει και ο άνθρωπος πληροί ορισμένες προϋποθέσεις. Έτσι αναπτύσσει μια θεολογία, η οποία βασίζεται στη διάκριση ουσίας του Θεού και ενεργειών του Θεού. Η ουσία του Θεού είναι και παραμένει ακατάληπτη, η ενέργειά του όμως είναι καταληπτή. Στόχος της θεολογίας, επομένως δεν πρέπει να είναι η εξέταση της ουσίας του Θεού, αλλά η προσπάθεια προσέγγισης του Θεού κατά τις ενέργειες και τις σχέσεις του με τα δημιουργήματά του. Κατ' αυτόν τον τρόπο η θεολογία από μια θεωρητική, φιλοσοφικού τύπου, ενασχόληση με το μυστήριο του Θεού γίνεται ζωή και εμπειρία, γίνεται μετοχή στις ενέργειες του Θεού και οδηγεί τον άνθρωπο στη "φυσική του κατάσταση", όπως χαρακτηριστικά τόνιζε ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς, στην ένωσή του με τον Θεό, στη θέωση.

Μια τέτοια προσέγγιση του Θεού ζητάει ο Χριστός από τους μαθητές του όλων των εποχών. Μια προσέγγιση που θα βασίζεται στην προσωπική τους εμπειρία και όχι σε κάποιες θεωρητικές διδασκαλίες που άκουσαν στα μαθήματα των θρησκευτικών στο σχολείο. Το ερώτημα, βέβαια, είναι κατά πόσο ο σύγχρονος τρόπος ζωής επιτρέπει μια ζωντανή εμπειρία του Θεού. Ο ρυθμός της ζωής σήμερα ελάχιστα περιθώρια αφήνει στους ανθρώπους για μια ματιά μέσα τους, να σκεφτούν και να προβληματιστούν πάνω στον ρόλο τους ως χριστιανών και στον πραγματικό σκοπό της ζωής τους. Οι περισσότεροι περιορίζονται συνήθως στην τέλεση κάποιων τυπικών θρησκευτικών καθηκόντων και αφήνουν τα μεγάλα προβλήματα στα χέρια των ειδικών.

Όσο λιγότερο όμως σκέφτονται οι χριστιανοί τόσο περισσότερο χώρο αφήνουν σε κάθε λογής "αυθεντίες", οι οποίες αναλαμβάνουν να σκέφτονται για τους άλλους, να τους περνάνε τις όποιες απόψεις τους, έτοιμες και καλά διατυπωμένες μέσα

από ένα σύνθημα, που μπορεί κανείς εύκολα να το αναμασά και να το διαδίδει. Έτσι όμως καταντούν οι άνθρωποι άβουλα όργανα στα χέρια αυτών που αναλαμβάνουν να διαμορφώνουν την κοινή γνώμη, ομαδοποιούνται κάτω από ένα λάβαρο και είναι έτοιμοι να εκστρατεύσουν ενάντια σε οποιονδήποτε τους υποδειχτεί ως εχθρός. Εύκολα αντιλαμβάνεται κανείς ότι, όταν κάποιος βρεθεί σε αυτήν την κατάσταση, νιώθει τόσο ασφαλής και κατοχυρωμένος από την κυρίαρχη ιδεολογία της εποχής που άλλοι διαμόρφωσαν γι' αυτόν, ώστε όχι μόνον τον Θεό δεν μπορεί να αναζητήσει και να δει, αλλά ούτε και την καθημερινή πραγματικότητα μπορεί να αντιληφθεί πλέον σωστά.

Η ευαγγελική περικοπή Ματθ 2:1-12 είναι ένα προσκλητήριο αντίστασης· αντίστασης απέναντι σε όλους εκείνους που στοχεύουν στην πνευματική αγκύλωση της Εκκλησίας, που απεργάζονται την πνευματική μιζέρια και τύφλωση των χριστιανών. Είναι καιρός οι πιστοί να αντισταθούν στην ισοπέδωση που επιβάλλουν τα διάφορα λεγόμενα πνευματικά περιβάλλοντα και στην υπεραπλουστευμένη θεώρηση της ζωής που επιχειρούν να τους περάσουν. Είναι καιρός να γίνει σε όλους συνείδηση ότι το “ποίμνιο” της Εκκλησίας δεν αποτελείται από πρόβατα· αποτελείται από ανθρώπους που σκέφτονται, συζητούν, αποφασίζουν συνειδητά και προ πάντων ψάχνουν. Σε μια εποχή απόλυτου αποπροσανατολισμού και πνευματικής αποχαύνωσης το καθήκον των χριστιανών για επαναπροσδιορισμό της σχέσης τους με τον Θεό και πιο συνειδητή μαρτυρία της εμπειρίας τους από τη σχέση αυτή προβάλλει περισσότερο επιτακτικό από ποτέ.